

Saksframlegg

Arkivreferanse:2021/30401- 1
Saksbehandler: Iver Jan Leren
Avdeling: Seksjon for næring

Matstrategi for Rogaland - oppstartssak – oppstartssak**Sakens gang**

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Eldrerådet
		Regional-, kultur- og næringsutvalget
		Fylkesutvalget
		Fylkestinget

Sammendrag

En matstrategi for Rogaland skal utarbeides, som et samlende og overbyggende styringsdokument, etter bestilling fra fylkestinget. Relevante virkemidler og satsinger fra Regionalplan landbruk, Regionalplan sjøareal havbruk og Strategi for bioøkonomi skal samordnes og inngå i strategien. De tre nevnte dokumentene utgår som egne styringsdokument i sin nåværende form.

Strategien er del av konkretiseringen av den nylig vedtatte nærings- og Innovasjonsstrategien og skal tydeliggjøre fylkeskommunens ambisjoner, rolle, og virkemidler i utviklingen av Rogaland som matfylke.

Saken om oppstart av arbeidet legges frem for beslutning i fylkestinget.

Fylkesrådmannens innstilling

1. Arbeidet med matstrategi startes opp i samsvar med saksfremlegget.
2. Som medlemmer i styringsgruppen for matstrategi oppnevnes følgende 3 representanter:

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Rune Thele
avdelingssjef kultur og næring

Bakgrunn for saken

Fylkestinget vedtok i sak 131/2019 Økonomiplan 2020-2023 - Årsbudsjett 2020, følgende verbalpunkt:

«Fylkeskommunen får overført flere oppgaver fra fylkesmannens landbruksavdeling, og det er behov for en sterkere koordinering av oppgavene innen forvaltning og videreutvikling av landbruks- og havbruksnæringen. Fylkestinget er opptatt av at Rogalands posisjon som matfylke skal være oversiktlig, slagkraftig og bærekraftig i hele verdikjeden fra jord, fjord til bord, og være en del av løsningen i en mer miljø- og klimabevisst retning der også kortreist mat blir viktig. Matjord er en avgrenset og uerstattelig ressurs som krever et sterkt jordvern med tanke på matvaresikkerhet i tråd med regionalt jordvernmål.

En aktiv næringspolitikk som bidrar til trygg og bærekraftig matproduksjon i hele fylket er avgjørende for den største og mest komplette verdikjeden i fastlands-Norge. Med bakgrunn i dette ber fylkestinget om en sak om hvordan fylkeskommunen skal satse på utviklingen av Rogaland som matfylke gjennom samarbeid om eksempelvis Gladmat, Regionalt matmanifest, Det norske måltid og fagmiljøet på Måltidets Hus.

Å sikre tilgang på nok og kompetent arbeidskraft er en grunnleggende forutsetning for et konkurransekraftig landbruk og havbruk. Med bakgrunn i dette ber fylkestinget også om at saken omfatter rekruttering til landbruks- og matfagene. Det bes om at det innarbeides i saken hvordan næringen kan bidra sterkere i forhold til fylkets klimaregnskap. Strategi for matregionen Rogaland skal være en presisering av hvordan nærings- og innovasjonsstrategien skal støtte fylkets ulike aktører innen matnæringene».

Fylkeskommunen har hatt en rolle i mye av arbeidet omtalt i vedtaket, blant annet i sak 171/17 i fylkesutvalget "Matsatsing Rogaland - økonomisk støtte og ny regional satsing, hvor det ble skissert prosjekter og satsinger." Fylkesutvalget fattet følgende vedtak:

«Rogaland fylkeskommune anerkjenner Gladmat og det Norske måltids betydning for Matfylket Rogaland og er positive til å til å samle matnæringen for å lage en felles matstrategi. Det settes derfor av inntil kr.200 000 til igangsetting av et bransjedrevet matnettverk og oppfølging. Målet vil være å skape innhold i Matmanifestet for Rogaland.

Administrasjonen bes om å legge fram en omforent strategi og tiltak for matnæringen i forbindelse med HP næring. Tiltakene som foreslås prioritert må være godt forankret i fylkeskommunens egne relevante planer innen dette området

Årlig settes det av kr.50 000 til Norgescup kokk- og servitørlæringer.

Fra 2018 settes det årlig av kr 100.000 til måltidskonferansen «Måltidsglede» i samarbeid med helse- og omsorgsdepartementet, under forutsetning av at konferansen legges til Rogaland».

Arbeidet med utarbeidelse av en matstrategi er videre oppfølging av utviklingsplanen for Rogaland (vedtatt i fylkestinget 20.oktober 2020). Planen har økt matsikkerhet og forbedret utnyttelse av naturressursene som et av innsatsområdene. Utviklingsplanen fastsetter at det skal utarbeides en strategi for matregionen Rogaland som et samlende og overbyggende styringsdokument. Relevante virkemidler og satsinger fra regionalplan landbruk, regionalplan sjøareal havbruk og strategi for bioøkonomi skal samordnes og inngå i strategien. De tre nevnte dokumentene skal utgå som egne styringsdokument i sin nåværende form. Prosessen med utarbeidelse av matstrategi skal avklare eventuelle behov for supplerende styringsdokumenter innenfor de planområdene som utgår.

Utarbeidelse av en matstrategi er i tillegg en oppfølging av nærings- og innovasjonsstrategien for Rogaland (vedtatt i desember 2020), der mat er ett av de fire prioriterte satsingsområdene for næringsutvikling:

«Rogaland er et matfylke. Fylkeskommunen skal stimulere til vekst innenfor landbruk og havbruk samt innen leveranser av varer og tjenester til matproduksjon. Som et av landets fremste industrifylker er det et mål at Rogaland utnytter synergier mellom landbruk og havbruk for å skape nye forretningsmuligheter. Satsingen på mat skal medvirke til lokal verdiskaping og sikre bosetting og sysselsetting i hele fylket. Rogaland skal videreutvikle helhetlige verdikjeder – fra jord til bord og fra fjord til bord. Rogaland skal med dette være et kraftsenter for bioøkonomi. Fornybare råvarer, sirkulærøkonomi, totalutnyttelse og livsløpsanalyse er hovedelementer i morgendagens bærekraftige samfunn».

Med utgangspunkt i den vedtatte utviklingsplanen, tidligere vedtak i fylkestinget og den nye nærings- og innovasjonsstrategien, skal prosessen med å utarbeide en matstrategi nå starte opp. Prosessen med utarbeidelsen vil følge elementer av smart spesialisering ved at den skal baseres på regionale fortrinn og bred involvering av aktuelle aktører fra hele verdikjeden fra både grønn og blå sektor.

Oppstartssaken redegjør for planlagt prosess og involvering i arbeidet, i tillegg til foreslått hovedstruktur i strategien.

Problemstilling

Hensikten med saken er å beslutte prosess, og formalisere oppstart av arbeidet med en matstrategi for Rogaland.

Prinsippene i nærings- og innovasjonsstrategien omtaler fylkeskommunens rolle som pådriver for omstilling og endringsvilje, bidragsyter for koordinering og samarbeid og kompetansebygging. Målsettingen er med bakgrunn i dette at matstrategien skal danne grunnlag fylkeskommunens rolle og samordnet bruk av virkemidler for å utarbeide en felles regional satsing. Dette skal skje gjennom økt samarbeid, mulige nye nettverk, innovasjon og forskning, og felles arenaer for kompetanse- og erfaringsoverføring for utviklingen av Rogaland som matfylke.

Strategien skal synliggjøre fylkeskommunens bidrag og virkemidler for å stimulere til vekst innenfor både landbruk og havbruk, medvirke til lokal verdiskaping og sikre bosetting og sysselsetting i hele fylket. Den skal utforske mulige synergier mellom landbruk og havbruk for å skape nye forretningsmuligheter og videreutvikle helhetlige verdikjeder – fra jord og fjord til bord. Strategien skal ta høyde for at Rogaland skal være et kraftsenter for bioøkonomi.

Saksopplysninger

Rogaland har komplette og unike verdikjeder innen matnæringene, sterke FoU- miljøer, en solid kompetansebase, godt utbygd infrastruktur, viktige faglig miljø og samarbeidsvilje for å løse framtidens utfordringer, og skape vekst og sysselsetting. Målet er at matstrategien skal etablere en felles strategisk plattform som kan angi retning for videreutvikling av matfylke Rogaland. Satsingen skal bidra til å skape flere arbeidsplasser, styrke de lokale matprodusentene og styrke den matbasert destinasjonsutvikling. Strategien skal videre legge føringer for hvordan fylkeskommunen vil prioritere og forvalte virkemidler og derigjennom støtte fylkets ulike aktører innen matnæringene.

I bunn for strategien ambisjonen om en bærekraftig utvikling i tråd med FNs bærekraftsmål, og FN sin definisjon av et bærekraftig matsystem (miljømessig, sosial og økonomisk

bærekraft). Satsingene i strategien skal bidra til å fremme et bærekraftig landbruk og oppdrett, bekjempe klimaendringer og styrke bærekraftige byer og samfunn (bærekrafts mål nr. 2, 11, 13, 14 og 15).

Formål

Matstrategien skal inneholde innsatsområder og mål for fylkeskommunens rolle, strategiske grep og bruk av virkemidler i utviklingen av Rogaland som matfylke. Prinsippene fra Nærings- og innovasjonsstrategien om fylkets rolle som pådriver for omstilling og endring, tilrettelegger for koordinering og samarbeid og kompetanseoppbygging vil danne grunnlag for satsingsområdene.

Metodikk

Proessen bygger på elementer av smart spesialisering ved at den skal baseres på regionale fortrinn og bred involvering. Det skal utarbeides et kunnskapsgrunnlag basert denne involveringen, som skal synliggjøre utfordringer og muligheter. Grunnlaget skal gi en oversikt over status, før man diskuterer retning videre, strategiske grep og mål. En del av dette grunnlaget finnes allerede i eksisterende dokumenter og planer, og vil bli tatt med i dette arbeidet. Det blir avgjørende å bygge på eksisterende nettverk: klynger, regionalt landbrukspartnerskap og å involvere kommunene. De etablerte aktører innen matnæringen i Rogaland gis mulighet til å delta i dialog om hvordan strategien og prioritering av virkemidler skal påvirke utviklingen.

Organisering

Næringsseksjonen er sekretariat for prosessen som holder i det daglige arbeidet og sikrer fremdrift. Sekretariatet skal sikre deltakelse i prosessen fra andre deler av administrasjonen i fylkeskommunen, spesielt opplæring og regionalplan. De vil også ha ansvar for å strukturere prosessen, involvere aktuelle aktører, gjennomføre innspillmøter og skrivearbeid.

Det vil videre bli etablert en referansegruppe. I referansegruppen vil representanter fra arbeidsgruppene i bioøkonomistategien benyttes, sammen med representanter fra styringsgruppen for Regionalplanplan sjøareal havbruk. Videre inviteres representanter fra regionalt partnerskap landbruk (Statsforvalteren, Innovasjon Norge og bondeorganisasjonene) Stiiim Aquacluster, Rogaland Havbrukspark, Det norske måltid, Gladmat, Innovasjon Norge og kompetansenettverk for lokalmat til å delta.

Det foreslås å oppnevne en styringsgruppe. Forslaget er at denne består av henholdsvis en representant fra biorådet, en representant fra politiske styringsgruppe for regionalplan sjøareal havbruk, to representanter fra det regionale landbrukspartnerskapet, i tillegg til tre politikere som velges av regional- kultur, og næringsutvalget, RKNNU.

Samarbeidsfora som allerede er etablert som del av arbeidet med nærings- og innovasjonsstrategien vil bli benyttet for innspill. Det gjelder blant annet næringsforum, utvidet med alle landbruksansvarlige i kommunene. Utkastet til strategi vil bli sendt til kommuner og andre aktuelle aktører for innspill før politisk behandling. Dette erstatter en mer formell høringsprosess. Innspillene som kommer i prosessen vil bli synliggjort i den politiske prosessen, også de som ikke blir tatt med i strategien.

Struktur

Strategien vil bygge på nasjonale føringer og vedtatt politikk, og ta opp i seg et utvalg av fastsatte mål fra de lokale planer og strategier som skal utgå. Videre gir Regionalt matmanifest for Rogaland viktige innspill til arbeidet.

Strategien skal inneholde:

- Formål med strategien
- Visjon
- Overordnede mål
- Status for dagens matfylke Rogaland, inklusiv nøkkelinformasjon om antall sysselsatte og verdiskaping innenfor primærnæringene, matindustrien og måltidsbransjen.
- Nasjonale og regionale mål og føringer
- Prioriterte innsatsområde
- Strategiske grep for gjennomføring

Matstrategien for Rogaland legges frem for endelig politisk behandling innen utgangen av 2022.

Sentrale føringer og avklaringer

Fylkeskommunen forvalter sentrale virkemidler innenfor jordbruksområdet. Som et ledd i at fylkeskommune skal være en regional utviklingsaktør på landbruks- og matområdet ble blant annet midler til rekruttering og kompetanse og regionale tilretteleggingsmidler for landbruket overført som tilskuddsordning fra Statsforvalteren til fylkeskommunen i 2020. De nasjonale føringene som matsikkerhet og beredskap, landbruk i hele landet, økt verdiskaping og bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser, danner viktige premisser for den regionale matstrategien.

I mai 2020 kom EUs Farm to Fork (F2F) strategi for bærekraftig matproduksjon, som er en av hjørnesteinene til European Green Deal, EUs grønne vekststrategi. Det foregår dermed også et "grønt skifte" innenfor europeisk landbruk og matvareproduksjon, og det er viktig at også matvareprodusentene i Rogaland følger med på det som skjer på EU-nivå.

Fylkeskommunen skal være en regional utviklingsaktør for havbruksnæringen.

I tillegg er fylkeskommunen tildelingsmyndighet etter akvakulturloven. I dette ligger det at vi skal fremme næringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor rammene av en bærekraftig utvikling. Det er viktig at fylkeskommunen balanser disse to rollene i utformingen av matstrategien.

På Strand videregående skole tilbyr fylkeskommunen videregående opplæring innen havbruk, fiske og fangst. Fylkeskommunen er innehaver av en undervisningstillatelse for akvakultur som drives i samarbeid med en kommersiell aktør. Fylkeskommune samarbeider godt med fiskeri- og havbruksnæringen med å utdanne ungdom med etterspurt kompetanse. På Øksnevad videregående har fylkeskommunen utdannet ungdom til landbruket i mange år, denne utdanningen må vi sikre er slik at den svarer på de utfordringer dagens ungdom møter. På Bryne, Jåttå og Karmsund videregående har fylkeskommunen linjer som rekrutterer til matfagene. Disse skolene må styrke sin posisjon blant elever i ungdomsskolen for å bidra til rekruttering til matfagene. Strategien må ta opp i seg utfordringen med kompetanse innen matproduksjon. Rekrutteringsutfordringen til matfagene har vært sett på som en utfordring i mange sammenhenger og må omtales i matstrategien. Videre må vi sikre at universitet og høyskolesektoren er med på utviklingen og har linjer og forskning som bidrar med kunnskap til denne satsingen.

Videreutviklingen av et FOU-miljø som støtter næringen er viktig. For blå sektor er det flere relevante aktører som jobber med næringen. Innenfor grønn sektor er miljøet delvis preget av mindre, men solide, fagmiljøer og en høyskolesektor som i liten grad har prioritert

landbruksretta utdanninger. Rogaland har viktige klynger innenfor verdikjedene for både blå og grønn sektor. Disse klyngene kan være viktig for vår satsing på mat.

Etableringen av klyngen Stiim Aquacluster har gitt gode bidrag til videreutviklingen av havbruksnæringen. Klyngen har fokus på økt bærekraft og teknologiutvikling. Rogaland fylkeskommune har bidratt med finansieringen av Rogaland Havbrukspark som nå er etablert på Judaberg. Havbruksparken er et lavterskeltilbud til aktører som utvikler ny landbasert oppdrettsteknologi og nye marine arter. Havbruksparken vil være en naturlig bidragsyter i utformingen av matstrategien.

Leverandører til landbruksektoren er viktige bidragsytere til økt matproduksjon i Norge. Det er viktig å vite hvordan disse aktører kan bidra til økt landbruksproduksjon og hvilke ressurser vi skal bruke mot disse.

I 2017 ble det utarbeidet et Regionalt matmanifest for Rogaland som hele 190 aktører har sluttet seg til. Hensikten med matmanifestet var å skape oppslutning om prinsipper som kan bidra til å gi styrke og videreutvikle matproduksjon og matkultur fra Rogaland. Rogaland fylkeskommune fulgte opp dette arbeidet med å opprette begrepet "Matregion Rogaland", som en felles paraply for matprodusenter. Navnet ble valgt fordi Matfylket Rogaland er en etablert virksomhet, et AS, med målsetting å selge lokalmat i Rogaland. Matregion Rogaland er registrert som label på internett med en tilhørighet i miljøet på Ullandhaug. I arbeidet med utarbeidelse av matstrategien vil det være naturlig å vurdere hvordan prinsippene fra matmanifestet passer inn og hvordan Matregion Rogaland videreføres.

Det er potensiale for økt verdiskaping og sysselsetting ved å styrke koblingene på mat- og reiselivsområdet. Å bygge sterke mat- og reiselivsregioner er både en nasjonal og regional prioritering. Reiseliv og opplevelser er som kjent et av de andre strategiske satsingsområdene i nærings- og innovasjonsstrategien. Det er derfor avgjørende å se arbeidet innenfor disse to områdene i sammenheng. Det må foretas en hensiktsmessig avgrensning. Dette vil være en av oppgavene i forbindelse med strategien.

Fylkesrådmannens vurderinger

Arbeidet med å utarbeide en matstrategi for Rogaland er kompleks, med mange aktører involvert fra ulike næringsområder. Strategien skal erstatte flere eksisterende planer og strategier og det er derfor avgjørende å sørge for at sentrale målsettinger og prioriteringer i disse blir vurdert og samordnet. Resultatet av dette vil avdekke behovet for eventuelle supplerende strategier dersom det skulle være vesentlige forhold som ikke blir dekket av den nye matstrategien.

Rekruttering og tilgang til kompetanse er avgjørende. Søknader til matfag, fagskole og kompetansegivende kurs innen høyskolesektoren er avgjørende for fremtiden til fagene. Strategien må ta høyde også for mulige strategiske grep for å styrke utdanningen og gjøre næringen mer relevant for arbeidstakere.

Konklusjon

Forslaget til prosess for utarbeidelse av matstrategi for Rogaland skal koordinere aktører og samordne planer og således være en pådriver for næringsutvikling innenfor grønn og blå sektor i hele fylket. Prosessen skal utvikles og innholdet konkretiseres sammen med de involverte aktørene. Arbeidet skal avsluttes senest innen utløpet av 2022.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.